Pastor Helander replikerar

Från pastor Helander, missionär i Sydafrika, har vi mottagit följande:

I SIN RECENSION av min bok "Storstadsneger" (4/9) efterlyser professor Tingsten klarhet om mitt ställningstagande i en del frågor. Har jag inte i boken uttryckt mig klart nog, vill jag försöka göra det här nedan.

1) Frågan om våldsamt motstånd eller undergivenhet inför statens raspolitik: Vi är väl alla ense om att krig antingen i form av yttre krig eller inbördeskrig någon gång i yttersta nödfall kan vara befogat, men att det om möjligt bör undvikas. Jag antar att Tingsten ej begär att man skall kunna deklarera huruvida detta "yttersta nödfall" ännu är för handen eller ej. Att vi predikar undergivenhet och passivitet förnekar jag. Men man kan bekämpa människor utan att hata dem, och att förlåta de onda betyder inte att tolerera det onda, och frågan är hur man i en viss psykologisk situation skall hjälpa människor att få mod att leva och inte förtvivla och förslöas. Vår grundinställning tyckte jag mig ha uttryckt i slutet av boken, där en kommunist anklagar missionen för att göra de infödda lugna och lydiga: "Det där är inte sant. Ni vet mycket väl att vi alltid har stridit mot de vita herrefolksidéerna. Men skillnaden är den att vi har ansvarskänsla och bara gör sådant som verkligen tjänar någonting till och som ligger inom möjlighetens gräns. Det vore ingen konst att piska upp hat och skicka fram de infödda till en hopplös revolution. Men sen bleve det bara tio gånger värre för dem."

2) Frågan om rasblandning: Där torde vi alla i missionen vara ense om att dels inga lagar bör förbjuda rasblandning eller blandäktenskap, dels att ytterst få vita eller svarta är hågade för blandäktenskap för närvarande. Boken går inte närmare in på problemet, men vänder sig bara mot att "man pekar på rasblandningens hemska spöke och så har man motiverat vilka lagar som helst". Detta menar jag vara löjligt, ty även om lagen tilläte blandäktenskap, skulle svarta och vita inte falla i varandras armar. Såsom det faktiska psykologiska läget är, är det alltså orimligt att motivera lagar med risken för rasblandning. Att jag naturligtvis även principiellt anser det fel att stifta lagar mot blandäktenskap kan jag ju här be att få tillägga för klarhetens skull, om nu någon till äventyrs missförstått mig.

3) Inställningen till indierna: Jag går inte in på indierproblemet i stort, men det förekommer ett par indier i boken och dessa råkar vara obehagliga individer. Detta är inte alls avsett som någon generalisering. Jag beklagar att jag inte också klämde in någon trevlig och nobel indier i berättelsen. Sådana finns det gott om i detta land. Jag har tidigare ägnat en bok, "Endast för vita", åt att beskriva en indisk god vän till mig och de orättvisor han utsattes för i Sydafrika. Om skildringen i "Storstadsneger" verkar som ett allmänt negativt omdöme om indierna, ber jag få korrigera detta.

Johannesburg, Sydafrika, i september 1955.

GUNNAR HELANDER

I press **6** tusendet

av höstens lovordade debutant

"Han framträder som romanförfattare i den storsvenska stilen med en salt, frejdig, humörfrisk och artistiskt fullfjädrad folklivsskildring."

Åke Lindström i Expressen

Olle Mattson

Johannesblodet

18:50, inb. 23:—

BONNIERS

KONSTKRÖNIKA

GALERIE BLANCHE presenterar två franska målare. De tillhör en grupp som på initiativ av Jean Bazaine framträdde 1941 under beteckningen "Vingt peintres de tradition française". Den tradition man ville återuppväcka var den instinktiva samhörighet mellan människan och naturen, den djupa kontakt med det universella, som gått förlorad i den imitativa konsten, men som finns i mer primitiva konstformer, som ju ofta visar prov på långt gående abstraktioner. Vägen tyckte man sig skymta i en förening av kubismens subjektiva formabstraktioner med en sensuell och omedelbar färgglädje. *Jean le Moal* utgår tydligen alltid från ett verklighetsintryck, fastän han omsmälter motivets element till en sorts ytmönster av ganska enhetlig flätning; starkast förnimmer man nog verklighetsupplevelsen i färgen, t. ex. i "Hösten", där det röda blossar varmt och hektiskt, medan det i "Vinter", som formellt förefaller vara en variant på samma tema, står svalare och mjukare till det blå. Det är ett friskt klingande och dekorativt mycket charmfullt måleri, men det ligger Bazaines så nära att man genast får denne konstnärs namn på tungan när man kommer in i le Moals sal.

Alfred Manessier gör ett mer självständigt och över huvud starkare intryck. Det är inte bara hans format som är mäktiga; emotionellt spänner han över ett betydande register. Mest är det religiösa teman han har tagit upp till behandling i abstrakt form. Där är "Getsemane" och "Passion", vari det svarta för tanken på törnen och det röda på bloddroppar, där är den högstämda "Skördarnas lovsång" och där är "Nattlig andakt" i dunkelglödande, om glasmålningar påminnande färger. Det är kompositioner som förmedlar religiösa stämningar på suggestiv väg och inbjuder till meditationer utan att vara påträngande och låsa fast fantasin vid realistiska episoder ur passionshistorien. Här öppnar sig, förefaller det, nya möjligheter för den religiösa konsten i en tid som reagerar mot alltför konkreta och dogmbundna framställningar av det andliga.

ALFRED MANESSIER: *Getsemane.*

*

Sturegalleriet har upplåtit sina väggar för två unga amerikanska modernister. *Robert Ebers'* måleri är en rivande cocktail, vari det ingår många ingredienser. Han har varit elev av den tyske expressionisten Max Beckmann och har varit i Mexiko och beundrat precolumbiansk konst, men mest har han nog lärt av Klee och Miró. Han tycks vilja reducera allt till spontana tecken, men han trasslar ihop dem på ett ganska förbryllande sätt. Hans granna gouachekompositioner vittnar om en ohämmad ingivelse, men verkar på mig övervägande kaotiska.

Michael Podulke i samma lokal lär mest beundra nordeuropeisk renässans. Han har vistats länge i Amsterdam, och hans grafik har, trots att den inte precis är realistisk, en viss tyngd och jordmust. Hans mer ornamentalt behandlade, handkolorerade blad har jag svårare att förstå mig på.

Göteborgaren *Olle Petterson* tillhör inte den skola som lägger an på att charmera med vacker färg.

OLLE PETTERSON: *Eftermiddag på torget.*

Hans kolorit är nog avvägd, men han håller sig i ett mycket begränsat register av dunkelgrönt, brunt och tungt blått. Lika begränsad är hans motivkrets; en fönsterutsikt mot ett torg — med eller utan flaskor i fönstret — och skogsgläntor är de oftast återvändande motiven. Han bygger gärna sina bilder på vertikaler och snedlinjer, men de är inte alltid så välbalanserade — se t. ex. varianterna av "Flaskor på bord". Jag måste nog medge att utställningen i *Lilla Galleriet* verkar magrare än jag hade väntat mig, även om konstnären alltjämt kan ge prov på måleri av en viss kvalitet och pondus.

Folke Petterson, som framträder i *Galerie Æsthetica*, tillhör Gävleborgsgruppen, men har tydligen hämtat många av sina motiv från Halland. Hans små landskap i lågt format har en enkelhet och målerisk bredd som är tilltalande, men hela utställningen gör ett ganska monotont intryck.

Gerd Risslers teckningar i *Galerie S:t Nikolaus* har skärgårdsmotiv; mest är det terrängstudier, vegetation i strandkanten etc. Bergens struktur har hon inte öga för — "Morgonbleke" —, men i sina studier av gräs visar hon sinne för fin fördelning. De har en viss spröd charm; särskilt vackra effekter har hon nått med kombination av tusch och blyerts.

*

Konstnären *Harald Lindberg* har fullbordat ett målat fönster för Valbo kyrka; det har några dagar visats i N. P. Ringströms glasmästeri. Kompositionen bygger på tre formelement: bågen, som välver sig över de i öknen vandrande människorna: ellipsen-mandorlan, som omsluter scenen med Kristi dop, och överst cirkeln, evighetens symbol, med "Livets krona", som hålles av två änglar. Det hela har en klar hållning utan överdriven nedtoning eller patinering och utgör ett vackert tillskott till beståndet av moderna glasmålningar i landet.

Det centrala partiet av Harald Lindbergs kyrkfönster.

YNGVE BERG

Statsvetenskaplig handbok

FREDRIK LAGERROTH, tidigare professor i Lund, har ägnat de första åren av sin pensionstid åt utarbetande av en handbok i statskunskap, *Moderna författningar mot historisk bakgrund* (Norstedts, 38 kr.). En framställning ges här av ett trettital staters författningshistoria och nu gällande statsskick; av de drygt 600 sidorna ägnas exempelvis 70 åt England, 60 åt Frankrike, 40 åt USA, 20 åt Spanien och 3 åt Luxemburg; de skandinaviska länderna är relativt utförligt behandlade. Enligt författaren "existerar icke något större arbete i vårt århundrade, som omspänner så många statsskick i rum och tid", och detta är sannolikt riktigt. Länderna presenteras i stort sett i ett slags demokratisk rangordning, "i den ordning vari de efter seklers dvala vaknat till konstitutionellt medvetande". Efter Ryssland och dess satelliter kommer dock Jugoslavien — därför att landet tidigare tillhört kretsen — och Grekland, därför "att det varit nära att få hemortsrätt i kretsen".

Så långt jag kan bedöma är boken koncentrerad, redig och vederhäftig. Intrycket är lika fullt inte vidare positivt. Man får för mycket av detaljer, särskilt författningshistoriska detaljer, och för litet av perspektiv och analys. Den idéhistoriska utvecklingen och den ekonomiskt-sociala bakgrunden berörs ytterst snävt; partiväsendet är likaså i regel torftigt beskrivet; formuleringar som genom kraft och precision livar upp en framställning saknas nästan helt; de fåtaliga reflexionerna är, som ovan givna exempel visar, gärna förnumstiga och trubbiga. Delar av boken är utan tvivel lämpliga som kursfordringar i statskunskap, men man får hoppas att studenterna inte belastas med alltför mycket av trist deskription. Då författaren anbefaller boken "åt alla, akademiker eller icke, som äro konstitutionellt intresserade och förstå svenskt språk", går han enligt min mening för långt; utanför anmälarnas och tentandernas krets kan ingen större publik påräknas.

HERBERT TINGSTEN

Vid vågkanten

Rädda Riddarfjärden!

UNDER MINA PROMENADER utefter Söder Mälarstrand har jag alltid glatt mig åt att den fortfarande är en av de få platser där man ännu någorlunda känner igen sig. Allt är sig i stort sett ganska likt. Man kan ännu företa en "sentimental journey" till det förflutna, till barndomen utan att alltför mycket störas av brutala ingrepp i stadsbilden. Visserligen är de gamla skutorna nästan försvunna, klappbryggorna, där Söders husmödrar förr låg och sköljde kläder, för längesedan borta, Mälarbåtarna och kreatursfållan vid Uppfartsvägen ett minne blott. Och färjläget med flottbron på vintrarna, som förenade trafiken mellan Munkbron och Mariahissens hus, finns bara kvar på vissa grafikers blad (se Harald Sallbergs Stockholmsbilder!).

Men sikten utåt är densamma, stämningen likadan som när man som halvt förvildad barfotalasse lekte i sandhögarna, byggde gångar i tegeltravarna och metade braxenpankor vid kajen. Man ser fortfarande ut över en blåskimrande eller grådisig Riddarfjärd med Långholmens trädgrupper, lysande i sina höstfärger, långt borta och med Västerbrons brospann skimrande som en stjärnbild i skymningen.

Sådan är bilden väster ut. Men åt andra hållet, mot Slussen, ser det en smula annorlunda ut. Där har den nya Söderbron avgränsat sikten mot Gamla stans hus och panoramat mot Strömmen. Och när jag häromdagen fick se ett långt godståg stående på bron så kunde man över raden av vagnar bara skymta spirorna på kyrkorna och de högre husens spetsiga gavlar. Den svagt sluttande, höga bron har för alltid täppt till den vackra skönhetssynen öster ut.

Nu tänker man begå ett nytt attentat mot detta vackra vattenparti, som redan fått ett sådant brutalt hugg.

Man har nämligen planer på att upplåta ett stort rektangulärt område utanför Söder Mälarstrand till en avfalls- och tippningsplats. Man beräknar att inom fem år (och vad är det i en 700-årig stads historia!) skall vattendjupet minskas från 18 till 10 meter på drygt halva sträckan över till Stadshuset.

Dessa planer har inte undgått att väcka farhågor. Experterna — i varje fall vissa experter — fruktar att det kommer att bildas ett bakvatten med djuphålor, där tjocka lager av slam och avfall kommer att hopas. Väldiga mängder av stinkande svavelväte kommer då att förpesta omgivningen, eftersom vattnets syretillförsel minskas och strömsättningen så gott som upphör, och hela denna sträcka blir en stinkande kloak.

Vi infödda Söderbor minns från vår barndom eller tidiga ungdom de kloaker som förr förpestade långa sträckor av Söder Mälarstrand. Vi minns också vilken lättnad det var att se Riddarfjärdens vatten fritt från stinkande avskräde när det nya reningsverket äntligen blev färdigbyggt. Skall man nu återgå till den gamla ordningen?

En av skönhetsrådets medlemmar, Sten Selander, har redan slagit larm. Men han är också stockholmare. För jag inbillar mig att det bara är vi infödda stockholmare, med våra barndoms- och ungdomsminnen, som riktigt förstår innebörden av det hot som vi här utsätts för.

Tippningsplatser finns på andra håll. Förslaget är en nödlösning i bästa fall, i ett annat slapp eftergivenhet. Och snart måste vi höja nya rop till protest: Rädda Fåfängan! (Inför den planerade österledsbron!). Rädda de gamla 1600-talskvarteren i Maria! (Inför den nya Stadsteatern!) Och slutligen: Rädda Söder!

Nu gäller det ett av Söders vackraste vattenpartier, redan naggat i kanten av den nya järnvägsbron. Därför måste vi vädja, nej, ropa till dem som makten haver: Rädda Söder Mälarstrand! Rädda Riddarfjärden!

ERIK ASKLUND

Offerlammet

Den kristligaste av alla *François Mauriacs* romaner är enligt författarens egen gradering *Lammet*, utkommen i original ("L'Agneau") 1954 och på svenska i dagarna (Tiden, 13:50). Denna bok, som har en Kristusgestalt som huvudperson och offertanken som centralt motiv, analyserades på denna sida av Herbert Tingsten den 3 juli i fjol.

Planer på nordisk hälsovårdshögskola

Den nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning hade under tisdagen och onsdagen sitt första sammanträde i Göteborg. Kommittén har tillkommit på initiativ av Nordiska rådet och ledamöterna är utsedda av respektive regeringar. Kommittén skall bl. a. utreda förutsättningarna för en gemensam hälsovårdshögskola. (TT, Göteborg.)

En av höstens finaste och mest fängslande romaner

DON SEGUNDO SOMBRA

av Ricardo Güiraldes

Översättning och förord av Martin Rogberg

En storslagen och färgsprakande skildring från Argentinas solstekta vidder — en bok som tjusar, värmer och ger rik behållning.

14.50, inb. 18.50

LINDQVISTS

"Någonting nytt i Vennbergs diktning

En djärvhet som vidgar hans språks — och följaktligen hans världs — gränser utan att fastna i dagordens och nattordens spänningsnät . . . kopplar in ett register, som han tidigare knappast har förfogat över . . . en som helhet spännande och betydelsefull samling."

Bengt Holmqvist i DN

Karl Vennberg

Vid det röda trädet

10:50, inb. 14:—

BONNIERS

En lysande roman

"Detta vemod har ingen bismak av sentimentalitet, det kryddas av lågmäld kvickhet, och själva pessimismen har en frisk, respektlös sälta, som på sitt sätt verkar mer stimulerande än den allra mesta optimism. Sitt Stockholm skildrar Bo Bergman med en förälskad mjukhet, en finhet i nyanserna och en artistisk touche, som en ung poet borde avundas honom... vilken beundransvärt spänstig och klar stil förfogar han inte över!"

Sten Selander i SvD

Bo Bergman

Den förrymda själen

15:50, inb. 20:—

BONNIERS

Den medicinska skönhetstvålen finns i två typer. REPORIA — för fet och normal hy, och REPORIA EXTRA FET — för torr hy. Den medicinska skönhetstvålen finns i två typer: REPORIA — för fet och normal hy, och REPORIA EXTRA FET — för torr hy. Den medicinska skönhetstvålen finns i två typer: REPORIA — för fet och normal hy, och REPORIA EXTRA FET — för torr hy. Den medicinska skönhetstvålen finns i två typer: REPORIA — för fet och normal hy, och REPORIA EXTRA FET — för torr hy.

SVENSK-FRANSKA KONSTGALLERIET

Arsenalsgatan 9

PICASSO

Vard. 10-17.30. Lörd. 10-17. Fri entré. Sönd. 13-16. Entré 1:— kr.

Vad vet Ni om BAHA'I-LÄRAN världsreligionen?

Kostnadsfri brevserie sändes på begäran.

Skriv till

Baha'i-Samfundet i Stockholm

Postbox 11042, Stockholm 11

NYTT från BFB

Garbo GARBO GARBO

— John Bainbridges STORA biografi som vunnit världsrykte . . .

Pris 6:75, inb. 8:75

35:e tusendet nu ute!

Köp den i bokhandeln, av BFB-ombuden och tidningsförsäljarna!

Bonniers FOLKBIBLIOTEK — vägen till bokrike —

Niko Kazantzakis

en av vår tids stora berättare

FRIHET eller DÖD

En lysande frihetsroman från ett uppror på Kreta i slutet av 1800-talet, en djupt mänsklig, mustig, lyrisk och starkt livsbejakande berättelse.

"Sedan jag var ung har ingen författare gjort ett så djupt intryck på mig som Niko Kazantzakis." Albert Schweitzer

Häft. 19:50, inb. 24:—

LJUS

ny livsglädje åt håret

Varje kvinna, som är mån om hårets vård, har i Le Coq Peau d'Espagne en oumbärlig hjälp. Håret blir fritt från mjäll, får nytt liv och lyster. Dessutom blir det lättare att lägga i en vacker frisyr.

Le Coq Peau d'Espagne finns för varje typ av hår — torr, halvfet, fet, extra fet. Riktpris från kr. 5:25. För grått hår Peau d'Espagne Bleu. ...lika fin för herrar.

vackrare hår med Le Coq PEAU D'ESPAGNE

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.